

БЕЗКРАЙНИЯТ ПЪТ КЪМ СТАРОДАВНАТА ИСТИНА

Алмалех, М. (2017). *Тъмнината в Стария завет*.
София: ИК „Кибеа“. 255 стр.

Васил Райнов

Българска академия на науките

Издателство „Кибеа“ представя последната от четирите големи книги, посветени на цветовете в Библията – „Тъмнината в Стария завет“ на проф. Мони Алмалех.

През моя поглед най-важните черти на тези четири книги: на първо място е наличието на иврит като фундаментална предпоставка, както и сравняването на ивритския текст на Стария завет с български и с различни индоевропейско-езични преводи – класическите старогръцки, латински и старобългарски, както и със съвременните английски, руски, немски, френски. Съпоставителното езикознание е основата, върху която авторът разгръща своята амбиция да обхване пълното описание на цветовете в Библията, доколкото това е възможно! Познаването на иврит му позволява чрез езиковата картина на този език да разкрива дълбините в посланието на Свещения текст. Анализите са изпълнени в широтата и задълбочеността на оригиналната Хумболтова идея за една обща теория

на информацията, която е вплетена във всеки естествен език. Веднага трябва да подчертая толерантността, с която се прави това – една особеност на текстовете на Алмалех, изтъквана и от Михаил Неделчев по различни поводи.

Следващият отличителен белег е интердисциплинарната версия на съпоставителното езикознание, където важно място в оценката и в анализа на езика на цветовете заемат психолингвистичните аспекти. Тестът за свободните словесни асоциации, използван в изследванията, позволява да се повдигат въпросите за универсалиите и относителността в езика. Опозицията универсалност – релативност е основна и важна в съвременното езикознание и в антропологията. Всъщност става ясно, че научно обоснована интерпретация на цветовете със значения като *любов, омраза, злоба, живот, спокойствие* и други човешки понятия е голяма рядкост в световната хуманитарна наука. Лингвистичната херменевтика и личностовата експериментална психология на Айзенк правят това, всяка по свой специфичен начин.

Научната стойност на трудовете на Мони Алмалех бе оценена по достойнство от Научния съвет на Института за български език, който му присъди през 2012 година голямата награда за наука „Проф. Любомир Андрейчин“ за приноси към българското езикознание. Посочвам това, защото в развитието на Алмалех, освен академичната общност на БАН, влияние оказват неговата специализация в Ерусалимския еврейски университет и работата му в Нов български университет. Смятам, че тъкмо общуването със студентите е ключов стимул за неговите изследвания. В НБУ авторът активно работи в създадената там семиотична общност. Това е съвсем естествено с оглед на това, че разглежда цветовете като знакова система, а и от обстоятелството, че в тази научна среда е създаден един от малкото семиотични центрове у нас.

В книгата „Тъмнината в Стария завет“ не е засегнат подробно проблемът за визуалния и за словесния език на цветовете – едно деление, което Алмалех прави в познавателен и в семиотичен аспект аноативно в предишната голяма книга – „Червените кодове в Стария завет“. В изложението за черното и за тъмнината делението не личи явно, но присъства стройно в изложението.

Друга важна особеност на „Тъмнината в Стария завет“ е идентичната структура с предишните монографии. Изложението следва логиката „Основни термини за цвят (*бяло, черно*), прототипи за цвят (*светлина, тъмнина*), конкуренти за прототипи (*белият цвят на лена, гарванът*)“. Принос на автора е умението за анализ на всички видове названия за цвят, направен в период, когато езиковедите са се занимавали предимно с основните термини за цвят (*бяло, черно, червено* и пр.) или изобщо не са стигали до това! Сходството в структурата на книгите улеснява читателите, защото предполага известна предвидимост в очакванията. Различното се разкрива във фактите, извлечени от иврит и от преводите. Съдържанието е наситено с множество интерпретации както от цитираната литература, така и от собствени изводи и хипотези. Тук отново езиковата картина на иврит е водещ ключ за новото познание, което Алмалех разкрива за езиковедите, за читателите, а и за себе си!

Голямата същностна значимост на „Тъмнината в Стария завет“ се крие не само и толкова в разработването на темата за цветовете, а в холистичното разглеждане на библиейския текст, разположен във философски, а и в теологични теми. С лингвистична прецизност и толерантност, граничеща с математическата обективност на изложението, чрез цветовете авторът развива направления в академичната библеистика у нас. Примери, които мога да извлека за това от представената книга: статутът на Соломон като много висок пророк, сравнен с пророческата висота на Мойсей; проследяването на образа на Савската царица в Библията, в Корана и в Кабалата, в първите преводи на арамейски – говорен от Исус Христос и от неговите съвременници и сподвижници; търсенията за библиейските и фолклорните елементи в образа на Лилит, които водят до извеждането на идеите от Стария завет, изречени от пророк Амос; разискването на темата за старозаветния и за новозаветния ад; фактът, че черният цвят и зората са производни от един семантичен корен, и т.н.

Интригуващата тематика и ерудицията на Мони Алмалех би могла да се реализира в самоцелни епифании, така характерни за времето на постмодернизма, но той бяга от това изкушение, без неговата жива и разнообразна стилистика да пострада.

Накрая, но не и по значение – книгите на Алмалех, издадени от „Кибее“, имат изцяло оформление. В тях са използвани картини и рисунки на автора, представени в сътрудничество и интерпретация на графичната дизайнерка Красимира Деспотова, на компютърната специалистка Мария Симеонова. Издателският екип заслужава адмирации и за наличието на иврит в текста, което не е по възможностите на редица издатели. Няма съмнение, че представената книга не е роман и не е хомогенен гладък текст, но той предизвиква интереса на хора от различни религии и деноминации, на академичната общност, на люде, интересувачи се от библиейските и ивритските факти.

Както и другите книги на автора, този текст е лишен от верски патриотизъм, но е подчинен на лингвистичните и културологичните факти. Мони Алмалех върви по един път, който е автентичен, верен и безкрайно забавен. На него и краят не му се вижда.

ENDLESS ROAD TO THE ANCIENT TRUTH

Almalech, M. (2017). *The Darkness in the Old Testament*.
Sofia: Kibea Publishing. 255 p.

✉ **Prof. Vassil Rainov, DSc.**
Bulgarian Academy of Sciences
13b, Cheinovo St.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: rainovv@abv.bg